

5e Informatieavond Natura 2000 Elperstroom op 14 mei 2013 in Café Restaurant Hegeman, Hoofdstraat 16 te Schoonloo

Aanwezig: Alie Alserda (DLG), Christina Schipper (DLG-voorzitter), Rienko van der Schuur (DLG), Rinke van Veen (provincie Drenthe), Piet op 't Hof (DLG), Willem Molenaar (Staatsbosbeheer) en Gertjan Elzinga (Elzinga & Oterdoom Procesmanagement).
Notulist: Evy Vecht (Elzinga & Oterdoom Procesmanagement)

1. Opening

Mevrouw Schipper heet alle aanwezigen van harte welkom. De laatste bijeenkomst is geweest op 20 januari 2010. Tijdens deze bijeenkomst is het concept beheerplan van de Natura 2000 aan de aanwezigen gepresenteerd. De toenmalige minister, Gerda Verburg, heeft er destijds voor gekozen om de ammoniakparagraaf in het beheerplan met een meer programmatische benadering van het stikstofproblematiek te benoemen. Daar is de PAS uit voort gekomen en dit is verwerkt in het beheerplan. Tijdens deze bijeenkomst worden de aanwezigen hierover geïnformeerd. Dit is één van de belangrijkste redenen waarom de uitwerking van de PAS enige tijd in beslag heeft genomen en heeft stil gelegen. Het is helaas nog steeds niet volledig afgerond.

Daarnaast was er onduidelijkheid over de financiering natuur. Dit kwam door een beperking aan middelen die er een aantal jaren geleden was. Hierdoor is het plan even op on hold gezet. In het voorjaar 2012 is er vanuit de politiek extra aandacht aan besteed voor het versneld afronden van het beheerplan. In het najaar 2012 is het beheerplan 'proces voor het Elperstroomgebied' weer opgepakt. Eind december 2012 is er een gebiedsgroep bijeenkomst geweest en de aanwezigen hebben input geleverd voor het beheerplan. Daarnaast is het verhaal over de stikstofproblematiek aangevuld. Inmiddels hopen wij vandaag tot een afronding te komen van het beheerplan.

Het doel van deze avond is om de aanwezigen te informeren over het beheerplan wat er nu ligt. De *conceptsamenvatting* van het beheerplan ligt tevens verspreid op de tafels. Na deze avond worden de laatste opmerkingen in de samenvatting verwerkt, om deze vervolgens aan te leveren.

Mevrouw Schipper stelt de aanwezigen van de Gebiedsgroep N2000 aan de aanwezigen voor:

- De heer Elzinga van Elzinga & Oterdoom Procesmanagement begeleidt het proces vanavond met betrekking tot de vragen die gesteld worden.
- Mevrouw Alserda van DLG is schrijver van het beheerplan.
- De heer Van der Schuur van DLG is ook schrijver van het beheerplan en verzorgt de presentatie.
- De heer Molenaar van Staatsbosbeheer heeft met name de ecologische inbreng aangeleverd en is mede schrijver van het beheerplan.
- De heer Op 't Hof is senior adviseur van de Natura 2000.
- Mevrouw Vecht van Elzinga & Oterdoom Procesmanagement verzorgt de notulen van vanavond.

Voorstelronde van de aanwezigen:

- Gerko Arkema, provincie Drenthe
- Evert Thomas, boswachter Staatsbosbeheer

- Geert Lensing, agrarier
- Bart Evenhuis, melkveehouder, agrarische noordkant
- Henk ten Berge, varkenshouder

Vragen / opmerkingen:

De heer Lensing: Waarom zaten wij niet bij de bespreking van vanmiddag van de klankbordgroep, aangezien wij sinds het begin van het proces erbij zijn geweest?

Mevrouw Schipper: *De klankbordgroep die bij hun bekend was, is uitgenodigd. De landbouwvertegenwoordiging is vanmiddag geweest en een gedeelte heeft zich afgemeld. Daarnaast biedt ze haar excuses aan dat hij hier niet voor uitgenodigd is. Vanavond zal tevens datgene wat er vanmiddag tijdens de klankbordgroep is besproken ter sprake komen.*

De heer Evenhuis: Waarom heeft hij niet eerder dan vanavond een uitnodiging ontvangen?

Mevrouw Schipper: *Een aantal personen zijn persoonlijk uitgenodigd. Daarnaast is er geadvertiseerd in het streekblad en via internet.*

Beheerplan

De heer Elzinga: Tijdens deze bijeenkomst wordt er een toelichting gegeven op het project, welke stappen er gezet zijn en een inhoudelijke toelichting over het beheerplan. Dit is identiek wat er vanmiddag met de klankbordgroep is besproken. Er is alle gelegenheid voor de aanwezigen om van gedachten te wisselen.

Het stadium waar de planvorming zich nu in bevind

Het plan moet dit jaar door DLG opgeleverd worden. De reacties die vandaag binnenkomen zijn informatief en wij verwachten geen grote wijzigingen in het beheerplan.

2. Presentatie Beheerplan Elperstroomgebied

De heer Van der Schuur (DLG) verzorgt de presentatie over het Elperstroomgebied. Onderstaand programma neemt hij met de aanwezigen door:

1. Inleiding
2. Doelen
3. Knelpunten in het gebied
4. Activiteiten in het gebied
5. Aanvullend onderzoek / uitwerking
 - a. Hydrologisch onderzoek
 - b. Programmatische Aanpak Stikstof (PAS)
6. Maatregelen
7. Kader voor vergunningverlening
8. Sociaal economische aspecten
9. Conclusie
10. Vragen

1. Inleiding

Het Elperstroomgebied is een heel bijzonder beekdal, want het herbergt vele habitattypen, planten- en diersoorten en ligt midden in de provincie Drenthe. Dit is een relatief klein gebied, maar zorgt voor veel variatie en afwisseling. Daarom is het aangewezen tot een Natura 2000 gebied. De Natura 2000 is een Europees opgezet netwerk van allerlei natuurgebieden van heel Europa. Deze dient ervoor om de achteruitgang van de biodiversiteit een halt toe te roepen. Daar zijn allerlei gebieden voor aangewezen en de Elperstroom is hier één van.

2. Doelen Elperstroom

Elke Natura 2000 wordt aangewezen door het aantal doelen en waarom het gebied zo bijzonder is. Voor het Elperstroomgebied betreft dat vier verschillende habitattypen; vochtige heide, heischraal grasland, blauwgrasland en kalkmoeras. In de tweede kolom (zie hieronder) staat aangegeven hoe groot het oppervlak is van het habitatype in het gebied. Het totale gebied is 482 ha.

<i>Habitattypen</i>	<i>aanwezig</i>	<i>trend</i>	<i>Doel oppervlakte</i>	<i>Doel kwaliteit</i>
Vochtige heide	5,2 ha	+	>	=
Heischraal grasland	0,9 ha	-	>	>
Blauwgrasland	4,8 ha	-	>	>
Kalkmoeras	0,1 ha	--	>	>

Ontwikkeling habitatype

De habitattypen heischraal, blauwgrasland en kalkmoeras zijn een negatieve ontwikkeling in het gebied. De vochtige heide doet het relatief goed.

Het doel/kwaliteit van het gebied

Het doel van het gebied is om ervoor te zorgen dat er voor al deze oppervlaktes meer vochtige heide, heischraal grasland, blauwgrasland en kalkmoeras gaat komen. Het doel van de kwaliteit heischraal grasland, blauwgrasland en kalkmoeras is behoorlijk matig en het is zaak om deze in kwaliteit te laten toenemen. De vochtige heide heeft op dit moment een goede kwaliteit.

Er zijn nog drie habitattypen die in het gebied aanwezig zijn maar waar het gebied niet voor aangewezen is. Hier gebeurt verder niks mee in de zin van uitbreiding of dat er een doel mee is. Dit betreft zure vennen, actieve hoogvennen en vochtige alluviale bossen.

3. Knelpunten

Algemeen

Alle doelen zijn gebonden aan natte en voedselarme omstandigheden:

Verdroging oorzaken:

- peilen te laag > minder water beschikbaar voor de vegetatie.
- kwelwater afgevangen > blauwgras en kalkmoeras is hier vooral afhankelijk van.
- verdamping door bos > minder water in het beekdal.

Vermesting/verzuring oorzaken:

- te veel stikstof (water/lucht) > bepaalde planten profiteren hiervan en andere planten, die juist ontwikkelt moeten worden en afhankelijk zijn van voedselarme omstandigheden, worden dan weg geconcurrerd.
- te weinig buffering > met name waar de habitattypen liggen wordt de buffering te klein en dit betekent verzuring. De verzuring zorgt voor een andere type plantengroei dan die we eigenlijk willen bereiken.

Resultaat: verruiging en achteruitgang doelen

4. Activiteiten

1. Hoe komt het dat deze knelpunten aanwezig zijn, wat zijn de oorzaken en welke activiteiten en inrichting vinden plaats in het gebied. Dit wordt per sector bekeken.
2. Zijn er effecten op de doelen?

Activiteiten	effect
Natuurbeheer	nee
Bosbouw	ja
Recreatie	nee
Landbouw	ja
Waterbeheer	ja

Je moet toetsen met bovenstaande activiteiten of je aan kan tonen of er een verband gelegd kan worden en hier moet je onderzoek voor verrichten en analyses laten plaatsvinden. Dit focus je vooral op de knelpunten waar het gebied onder leidt; hydrologie en stikstof.

5. Aanvullend onderzoek / uitwerking

- a. Hydrologie → Modelonderzoek
- b. Stikstof → PAS (Programmatistische Aanpak Stikstof)

Uitkomsten analyse basis maatregelen.

A. Hydrologie

- Doorberekening van mogelijke maatregelen (bosomvorming, peilverhoging en sloten dempen)
- Effect op blauwgrasland en kalkmoeras (toename kwel)

Je kan dus maatregelen bedenken die een positieve uitwerking hebben op het blauwgrasland. Met name wat je dan ziet, is een verhoging van de hoeveelheid kwel die dan optreedt.

B. Programmatische Aanpak Stikstof (PAS)

Door allerlei maatregelen ten aanzien van wetgeving en dergelijke is er een autonome ontwikkeling gaande die leidt tot een verlaging van de hoeveelheid stikstof. Daarnaast is er op dit moment sprake van generieke landbouwmaatregelen, bijvoorbeeld het stalsysteem en luchtwassers etc. Dit leidt uiteindelijk tot een daling van de stikstof. De PAS geeft aan dat een gedeelte van de daling die optreedt benut kan worden voor de natuur en een gedeelte voor nieuwe economische ontwikkelingen.

Methode om de Natura 2000 doelen te halen, met behoud van economische ontwikkeling:

Hoe?

- verlaging stikstofdepositie:
- autonome daling (industrie, verkeer)
 - generieke landbouwmaatregelen

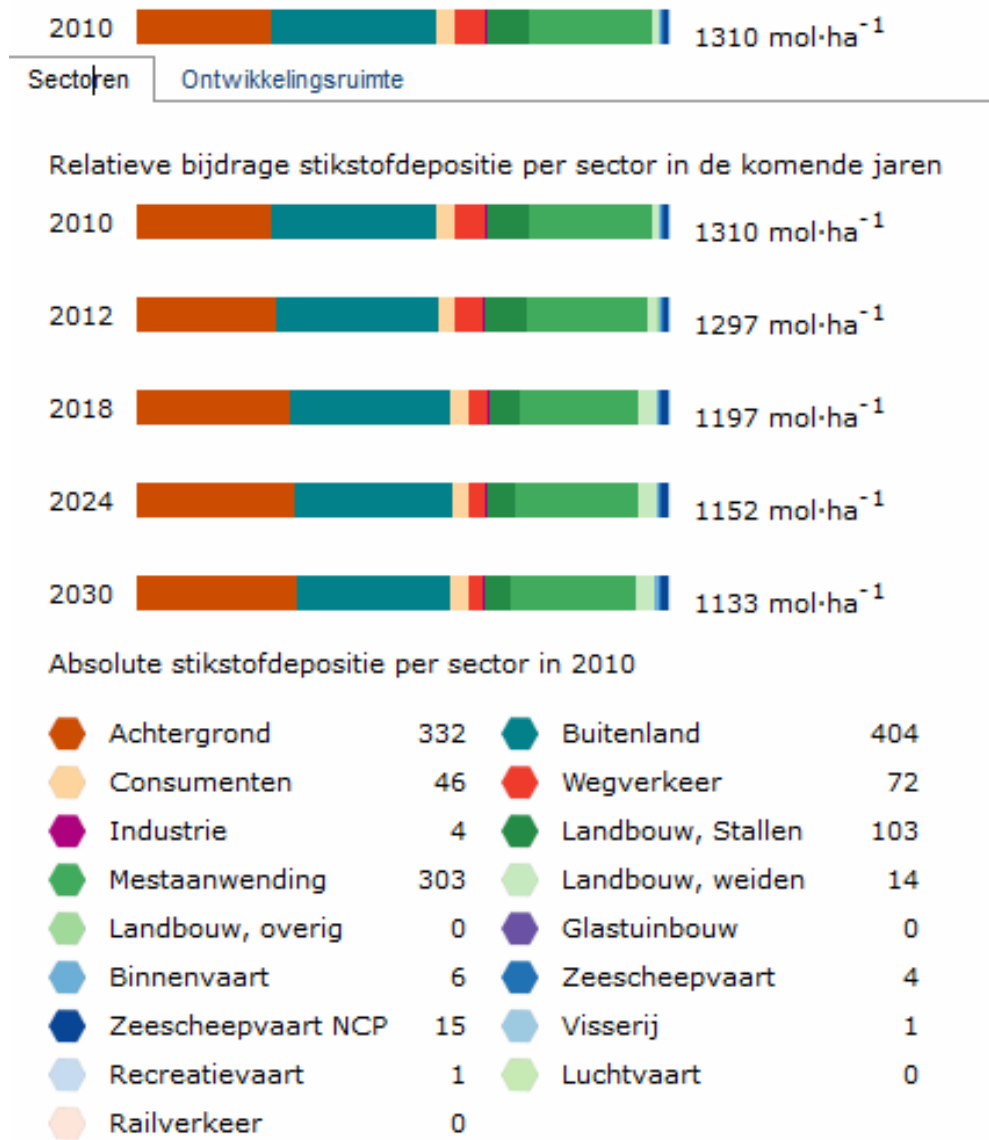
Daling

- gedeelte voor natuur.
- gedeelte voor ontwikkelingsruimte.

Elperstroom

- gebiedsanalyse – gebiedsgerichte maatregelen

Herkomst stikstofdeposite:

Het laagste stikstofgehalte zit rond de 1100 mol van het gebied en de hoogste stikstofgehalte zit tussen de 1650 -1700 mol.

Welke consequenties heeft dit voor de doelen?

- Elke habitattype heeft een bepaalde gevoeligheid voor stikstof en deze wordt uitgedrukt in de kritische depositiewaarde. Dit is een waarde van de hoeveelheid stikstof die naar beneden gaat. Wanneer deze naar boven gaat, dan neemt de kwaliteit van de habitattype af. Elke habitattype heeft een eigen kritische depositiewaarde en deze is verschillend van elkaar.
- In 2010 hebben de 4 habitattypen (vochtige heide, heischraal grasland, blauwgrasland en kalkmoeras) te maken gehad met een te hoge hoeveelheid stikstof. In 2030 is er een verbetering tussen de 150-200 mol. Voor het gevolg van elk habitattype heeft alleen nog de heischraal grasland in 2030 te maken met een overmaat aan stikstof. De andere 3

habitattypen (vochtige heide, blauwgrasland en kalkmoeras) liggen op waarde van de kritische depositiewaarde. Daarmee wordt voorspeld dat stikstof in 2030 geen beperkende factor meer hoeft te zijn voor de ontwikkeling.

6. Maatregelen

Wanneer de analyse is gemaakt van je probleem ten aanzien van je hydrologie en stikstof moet je hierin maatregelen nemen in de zin van inrichting, beheer en onderzoek.

Inrichting

- dempen/verondiepen sloten
- kappen bos (bos naar heide/grasland)
- omvormen bos (naaldbos naar gemengd of loofbos)
- verwijderen bouwvoor (bouwvoor verwijderen voor de gebieden waar het een probleem vormt)

Beheer

- maaien (+afvoeren) om te voorkomen dat er teveel bos ontstaat.
- begrazen (plaatsen raster)
- plaggen

Onderzoek

- nader onderzoek hydrologie (om inzichtelijk te krijgen hoe het gebied functioneert)
- monitoring (aangezien je de doelen moet halen voor de Europese Unie, dit betreft de planten, soorten en hydrologie)
- aankoop grond

Algemeen: reductie van stikstofuitstoot, het sporen in het beleid van de provincie en het rijk dat de stikstof verminderd.

De meeste maatregelen die plaatsvinden is vooral de demping van sloten en verontdieping van sloten aan de oostvlakte tussen het bos en het reservaat. Bij het voormalige landbouwgebied zal het nodige geplagd worden. Tussen de 30 % - 80% wordt geplagd en dit is afhankelijk of het mogelijk is.

7. Kader voor vergunningverlening

Bestaand gebruik

Opname van Huidige Activiteiten in het beheerplan is niet meer noodzakelijk door Crisis- en Herstelwet (31 maart 2010). Bestaand gebruik kan in huidige vorm doorgang vinden. Wel aangeven welke vormen/activiteiten een relatie hebben met de doelen van het gebied. De functie van het beheerplan om hierin aan te geven welke plannen er ondernomen moeten worden voor het gebied.

Toekomstig gebruik

Beheerplan als Toetsingskader voor de vergunningverlening

- Informatie over de procedure
- Informatie over gevoeligheden

8. Sociaal economische aspecten

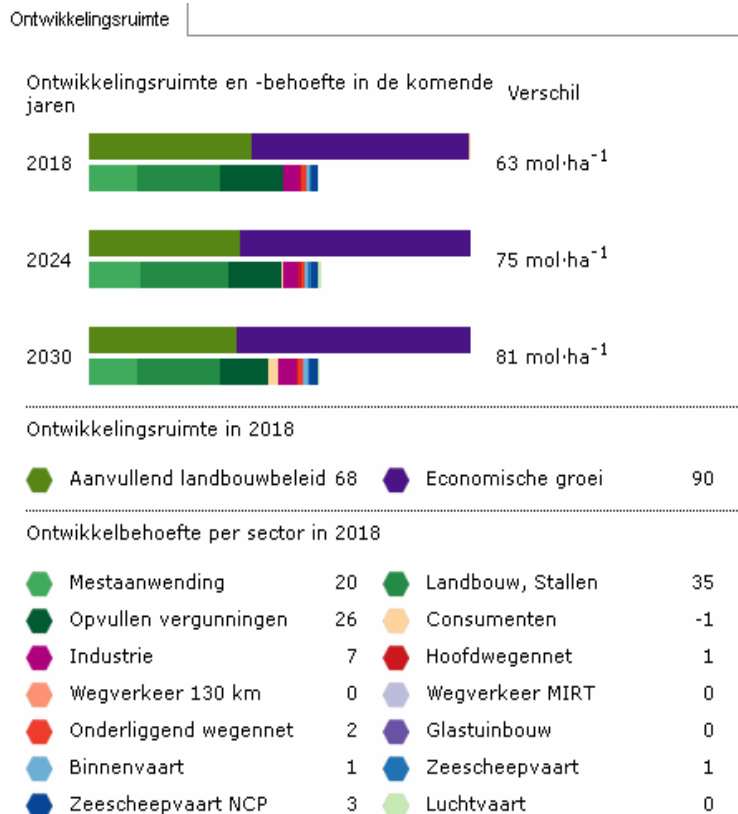
Recreatie

- kan normaal doorgaan (dit blijft zoals het zo is)

Landbouw

- verdwijnt (op termijn) binnen de begrenzing.
- in beheerplan geen extra maatregelen voor bedrijven in de omgeving. (er zijn geen specifieke bedrijven aan te wijzen die individueel iets extra's moeten doen in het gebied.)
- ontwikkelingsruimte aanwezig (PAS) > dit is belangrijk voor het mogelijk uitbreiden van het landbouw in het gebied.

Ontwikkelingsruimte & -behoefte (PAS)

Er is ontwikkelbehoefte in het gebied. De ontwikkelingsruimte is belangrijk om de mogelijke landbouw uit te breiden in het gebied. Wanneer we de ontwikkelingsruimte en -behoefte tegen elkaar afzetten dan is er een overschot aan ruimte van 63 mol. Dit kan potentieel benut worden voor economische activiteiten. Hoe de ruimte uitgegeven gaat worden en wie het krijgt valt buiten het beheerplan en dit is aan de provincie.

9. Conclusie

- Doelen kunnen gerealiseerd worden
- Oostelijke landbouwgebied wordt (begraasd) natuurgebied
- Sloten worden gedempt danwel verondiept, afhankelijk of een sloot nog een functie heeft ten aanzien van ontwatering.
- Peilen worden verhoogd
- Bos op oostflank wordt 'parkachtig' landschap
- Voldoende ruimte voor economische ontwikkelingen (landbouw)
- Invulling ontwikkelingsruimte door bevoegd gezag (niet als onderdeel in het beheerplan)
- Recreatief gebruik kan in huidige vorm doorgaan
- Kosten ca. 1.200.000 euro exclusief verwerving grond

De € 900.000 die genoemd staat in het beheerplan zijn kale bouwkosten vermenigvuldigd met de maatregelen. De overheadkosten komen hier overheen en dan komt het uit op 1.2 miljoen exclusief verwerving grond.

Vervolg

- Beheerplan afronden en oplevering aan het bevoegd gezag (Ministerie van EZ)
- Daarna formele inspraak procedure (Ministerie van EZ & Provincie Drenthe)

10. Vragen

De heer Elzinga: Is het verhaal wat de heer Van der Schuur heeft verteld duidelijk?
De aanwezigen geven aan dat het verhaal wat door de heer Van der Schuur verteld is duidelijk gepresenteerd is.

De heer Lensing: De demping van de sloten en het meten van het waterpeil is toch al gebeurd?

Mevrouw Schipper: *Een deel van de oostelijke leiding is al gedempt. Na verwerving van een aantal percelen wordt er een vervolg gegeven aan het dempen van de oostelijke leiding. In het kader van de Natura 2000 beheerplan verandert het waterpeil niet.*

De heer Evenhuis: Het is toch niet voor niks gebeurd dat de nieuwe stuwen het afgelopen jaar geplaatst zijn? De heer Elzinga: *Dit is mogelijk niet in het kader van het Natura 2000 beheerplan geweest?*

De heer Van der Schuur: De verhogingen van de stuwen vinden vooral plaats in het zuidelijke deel van het gebied. Het water wat er in het noorden inloopt, stroomt om het gebied weer weg.

De heer Van Veen: *In het waterschapsgebiedsplan zijn een aantal maatregelen opgesteld en uitgevoerd. Dit is opgenomen in het beheerplan.*

De heer Lensing: Wat voor standpunt heeft het Reest en Wieden daarin?

De heer Elzinga: *Dit is in het kader van de Natura 2000 en vanuit deze optiek van de afgelopen zes jaar is er geen aanleiding geweest om het waterpeil van de instroming aan de*

noordelijke kant te wijzigen. Is het waterschap ook betrokken bij de gebiedsgroep?
Mevrouw Schippers: Ja, het waterschap is ook betrokken bij de gebiedsgroep.

De heer Van Veen: Stelt voor om de waterpeilingen in het verslag te vermelden.

De heer Lensing: In het zuidelijke deel worden wel maatregelen genomen voor het waterpeil, maar gaat het waterpeil dan in het noorden omhoog?

Mevrouw Schipper: Nee, het waterpeil gaat in het noorden niet omhoog.

Mevrouw Schipper: Het beheerplan wat is toegezegd door de klankbordgroep wordt naar de aanwezigen gemaïld. (**Actie: Christina Schipper**).

De heer Evenhuis: Hoeveel hectare moet er nog verworven worden?

De heer Van der Schuur: Er moet nog 28 hectare verworven worden, waarvan recent 8 hectera is aangekocht en dit is binnen de begrenzing.

De heer Evenhuis: Is er voor het kappen van het bos een herbouwingsplicht nodig?

De heer Rotteveel: Wanneer je één bos kapt heb je te maken met een kapvergunning en dit loopt via de gemeente. Wanneer je een bosweg kapt moet je dit op een andere plek weer naar behoren aanvullen.

De heer Evenhuis: Door wie wordt de 1,2 miljoen voor het uitvoeren van maatregelen betaald?

Mevrouw Schipper: Zoals het nu er voor ligt is er helderheid over de financiering natuur en is hier landelijk duidelijkheid over. Provincie Drenthe heeft voldoende financiering om dit uit te voeren. Er zal nog overleg plaatsvinden tussen de partijen zoals Staatsbosbeheer en het Waterschap, zowel bestuurlijk als financieel met betrekking tot verdeling financiering. Tussen 1 juli t/m september 2013 gaan de provincies, waterschappen en andere organisaties met elkaar om tafel zitten.

De aanwezigen ontvangen het beheerplan, presentatie en de suggesties die zijn aangegeven worden meegenomen door DLG in het beheerplan (**Actie: Christina Schipper**).